

รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายประชาสังคมในการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

A Model for Developing the Leaders of Civil Society Leaders to Protect and Anti- Corruption

อัจฉริยะ วะทา¹

Ajchariya Wata

Received	Reviewed	Revised	Accepted
30/01/2019	01/02/2019	07/02/2019	08/02/2019

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายประชาสังคมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมผู้นำเครือข่ายประชาสังคม และเพื่อประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมผู้นำเครือข่ายประชาสังคมโดยศึกษาเปรียบเทียบความรู้ เจตคติและพฤติกรรมการป้องกันการทุจริต กระบวนการดำเนินการแบ่งเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การสำรวจความจำเป็นในการสร้างรูปแบบ ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ระยะที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้นำเครือข่ายประชาสังคมกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวน 120 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความรู้เกี่ยวกับป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.29 ถึง 0.71 ค่าความยากง่ายรายข้อตั้งแต่ 0.26 ถึง 0.70 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.79 แบบวัดเจตคติต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.34 ถึง 0.78 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.77 และแบบวัดพฤติกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.30 ถึง 0.77 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.88 แบบประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมเท่ากับ 0.89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ paired t - test

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า รูปแบบสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคือ การฝึกอบรมผู้นำเครือข่ายประชาสังคมโดยใช้หลักสูตรพัฒนาผู้นำเครือข่ายประชาสังคมเพื่อส่งเสริมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสำรวจความจำเป็นในการสร้างรูปแบบการพัฒนาผู้นำเครือข่ายประชาสังคม โดยการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคมปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต และ การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสำรวจความต้องการฝึกอบรม 2) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร มี 2 ขั้นตอนคือ การร่างหลักสูตรและการปรับปรุงร่าง

¹ อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, E-mail : dr.uaychai@hotmail.com
Lecturer of Faculty of Education, Rajabhat Mahasarakham University

หลักสูตรฝึกอบรมก่อนนำไปใช้จริง และการประเมินโครงสร้างหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมและ4) การประเมิน ผลและปรับปรุงหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตรประกอบด้วยสาระ 5 หน่วย คือ 1) เกี่ยวกับความรู้ด้านภาวะผู้นำ 2) ความรู้และทักษะด้านการพัฒนาทีมงานและเครือข่าย 3) ความรู้เกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน 4) ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต 5) ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล เป็นการพัฒนาภาวะผู้นำด้านความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมของ ผู้นำเครือข่ายประชาสังคมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าหลังการฝึกอบรมผู้นำองค์กรประชาสังคม มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต อยู่ในระดับมาก โดยมีความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำ เจตคติต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและ พฤติกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยรวมหลังการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นจากก่อนฝึกอบรม (p -value < 0.05)

คำสำคัญ : การพัฒนาผู้นำเครือข่ายประชาสังคม, การป้องกันและปราบปรามการทุจริต

Abstract

The objectives of this research were to design a model for developing the civil society leaders to protect and anti-corruption by using the training curriculum construction, to evaluate the implementation of the curriculum and to make a comparative studying of knowledge, attitudes and behaviors on protect and anti-corruption. The process consisted of four stages : 1) studying and surveying for assessing needs : 2) constructing and developing the curriculum : 3) implementing the curriculum and 4) evaluating and improving the curriculum. The samples consisted of 120 civil society leaders who were selected by the simple random sampling technique. The research instruments were questionnaires for evaluating knowledge on protection and anti-corruption with discrimination power of 0.29 - 0.71, difficulty index of 0.26 - 0.70 and 0.79 of reliability. The questionnaires for evaluating attitude with discrimination power of 0.34 to 0.78 and 0.77 of reliability, and evaluating behaviors with discrimination power of 0.30 - 0.77, and 0.88 of reliability. The evaluation forms were used to assess the congruence and appropriateness of training curriculum of 0.89. The statistics were percentage, mean, standard deviation and paired t-test.

The study found that the most effective strategy of protect and anti-corruption was curriculum construction to develop the civil society leaders. The curriculum consisted of 4 stages : 1) studying and analyzing problems, literature reviewing, studying the constitution of Thailand 2007, The 11th National Economic and Social Development Plan (2012-2016), analyzing economic and social conditions in at present and in the future, and organizing workshop for assessing needs ; 2) constructing and developing the curriculum on two steps; drafting and improving the

curriculum before the actual cause and evaluating the appropriateness and feasibility of the curriculum; 3) implementing the curriculum 4) evaluating and improving the curriculum. This strategy provided an opportunity for developing the leaders of local organization to Protect and Anti-corruption through the training process. The contents of training curriculum consisted of five units, namely, 1) knowledge on leadership, 2) development of teamwork and network, 3) knowledge on Corruption and 4) knowledge and skills on Protect and Anti-corruption 5) knowledge on good government. The research results showed that the leaders of local organizations had higher scores on Protect and Anti-corruption, the level of knowledge, attitudes and behaviors on Protect and Anti-corruption after training as a whole than before training (p -value < 0.05).

Keywords : Civil Society leaders, Protecting and Anti-corruption

บทนำ

องค์กรความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ซึ่งเป็นองค์กรอิสระนานาชาติ ที่ก่อตั้งเพื่อรณรงค์แก้ไขปัญหาคอร์รัปชันได้จัดอันดับความโปร่งใสจากดัชนีวัดภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perception Index) ของประเทศต่างๆ ทั่วโลกเป็นประจำทุกปี ซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมกิจกรรมมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 ถึงปัจจุบัน (2554) พบว่า 16 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยไม่เคยได้คะแนนความโปร่งใสที่ถือว่า “สอบผ่าน” แม้แต่ครั้งเดียว จากคะแนนเต็ม 10 ซึ่งถือว่ามีความโปร่งใสมากที่สุด ประเทศไทยได้คะแนนเฉลี่ย 3.10 เคยได้คะแนนสูงสุดในปี พ.ศ. 2548 เพียง 3.80 คะแนน และได้คะแนนต่ำสุดในปี พ.ศ. 2538 เท่ากับ 2.79 คะแนน สำหรับในปี พ.ศ. 2553 ประเทศไทยได้คะแนน 3.50 ซึ่งหมายความว่าประเทศไทยมีการทุจริตอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ที่ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่า “สถานการณ์การทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทยขณะนี้ นับวันจะมีมากขึ้นเรื่อยๆ ขณะที่กลไกการป้องกันและตรวจสอบตามไม่ทัน” (Sathien Wiryaphannaphongsa. 2010 : 2) อย่างไรก็ตาม มีความพยายามจากหลายฝ่ายที่จะแก้ไขปัญหาและหยุดยั้งการทุจริตคอร์รัปชันมีการออกระเบียบกฎหมายและจัดตั้งองค์กรต่างๆ ขึ้นมารับผิดชอบ เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (ส.ต.ง.) เป็นต้น แต่ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันก็มิได้บรรเทาเบาบางลงแต่อย่างใดมีแต่จะกลับทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ทุกขณะ ทั้งนี้เป็นเพราะปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาขนาดใหญ่ที่มีมาของชาติ เกินกว่าที่กลุ่มบุคคลหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งจะแบกรับไว้ได้ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันมีรากเหง้าที่มาหลายสาเหตุหลายมิติ เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนในสังคม การแก้ไขปัญหานี้ให้ได้ผลและยั่งยืนนั้น จำเป็นจะต้องดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการ หลากหลายมิติ ครอบคลุมทุกประเด็นปัญหาและทุกกลุ่มในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่และได้รับผลกระทบมากที่สุด ส่วนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ นั้น เป็นเพียงหนึ่งในผู้รับผิดชอบและผู้ประสาน งานหลักเท่านั้น ทั้งนี้

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งมีอำนาจหน้าที่และเป็นเจ้าภาพโดยตรงในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อการป้องกันการทุจริตเป็นอย่างยิ่ง โดยกำหนดยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยป้องกันและปราบปรามการทุจริต ในยุทธศาสตร์ที่ 2 “รวมพลังแผ่นดินป้องกันและปราบปรามการทุจริต” มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้เครือข่ายจากทุกภาคส่วนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและตรวจสอบการทุจริต การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการทุจริตอย่างทั่วถึง และการสร้างความเข้มแข็งแก่เครือข่ายอย่างยั่งยืน (Office of the National Anti-Corruption Commission. 2008 : 111)

การรณรงค์ปลูกจิตสำนึกในรูปแบบของกิจกรรมต่างๆกับกลุ่มเป้าหมายทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสัมมนาครู อาจารย์ สถาบันการศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนสัมพันธ์โครงการกัลยาณมิตร จัดทำนิทรรศการต้น สปอตวิทยุโทรทัศน์ ประกวดการพูด และกิจกรรมอื่นๆ อีกมากมาย อย่างไรก็ตาม สำนักงาน ป.ป.ช. ประสบปัญหาการดำเนินการดังนี้

ปัญหาประการแรก การจัดกิจกรรมสาธารณะเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตของ สำนักงาน ป.ป.ช. ที่ผ่านมาสามารถสร้างความสนใจและปลูกกระแสหรือจิตสำนึกของสังคมไทยเพียงชั่วระยะหนึ่ง ผลกระทบที่ต่อเนื่องเป็นรูปธรรมยังไม่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของกลุ่มต่าง ๆ ยังตั้งอยู่บนพื้นฐานเฉพาะเรื่องหรือเฉพาะกิจ ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังขาดการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาอย่างจริงจังในการกำหนดหลักสูตรคุณธรรมจริยธรรม ขาดการติดตามและวัดผลสำเร็จของการป้องกันการทุจริตว่าสามารถส่งผลให้การทุจริตลดลงมากน้อยในระดับใด

ปัญหาประการที่สอง การขาดแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคการเมือง ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม สื่อมวลชน และสถาบันต่าง ๆ ในปัจจุบัน สำนักงาน ป.ป.ช. มีการดำเนินการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาครัฐโดยเน้นกลุ่มเป้าหมายครู อาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา ท้องถิ่น กรรมการพัฒนาชุมชน และห้องสมุดทั่วประเทศ แต่ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างภาคส่วนอื่นยังไม่ได้ดำเนินการอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในปริมาณพอสมควร แต่ยังขาดการวางแผนแนวทางการพัฒนาความร่วมมือและประสานการเชื่อมโยงกับเครือข่ายทุกภาคส่วนอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนขาดการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมร่วมกับทุกภาคส่วนเพื่อพลังการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง

ปัญหาประการที่สาม ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน การไม่มีช่องทางแจ้งเบาะแสการทุจริตผ่านสื่อสารสองทางที่ทำให้ผู้แจ้งเบาะแสมั่นใจในการปกปิดความลับของข้อมูล (Whistle Blower10) ส่งผลต่อการขาดความร่วมมือจากพยาน ตลอดจนการไม่มีช่องทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในบางกรณี เช่น การดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองรวมทั้ง ยังมีปัญหาอุปสรรคจากการที่ประชาชนเพิกเฉยและไม่ตระหนักถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการคอร์รัปชัน ดังผลการสำรวจของ สำนักวิจัยเอแบคโพล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ซึ่งเผยแพร่ผลวิจัยศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อรัฐบาลที่ทุจริตคอร์รัปชัน พบร้อยละ 63.2 ยอมรับรัฐบาลโกงกินได้ แต่ต้องทำงานให้ประเทศรุ่งเรือง ประชาชนกินดีอยู่ดี ประชาชนบางกลุ่มยังมุ่งหวังแต่ผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ขาดการรวมพลังในการใช้อำนาจต่อรองเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม ขาดความพร้อมและเข้าถึงระบบข้อมูลข่าวสารของรัฐได้ยาก รวมทั้งผู้มีอิทธิพลครอบงำไม่ให้ประชาชนมี

ส่วนร่วมและตรวจสอบ กลุ่มประชาชนที่ให้ความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนภาคเอกชนขาดแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อต้านทุจริต นอกจากนี้ จากการขอความคิดเห็นของกรรมการ ป.ป.ช. (นายกล้าณรงค์ จันทิก) ถึงปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการในเรื่องดังกล่าว ยังพบว่า (1) การป้องกันการทุจริตหากจะให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและรวดเร็ว นั้น จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง โดยถือว่าปัญหาการทุจริตเป็นปัญหาของทุกคน หรือ ควรกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ แต่สังคมไทยเป็นสังคมที่ยังมองประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม และหากเห็นว่าการที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับ การป้องกันหรือปราบปรามการทุจริตแล้ว จะเกิดผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว ต่อหน้าที่การงานแล้ว ก็มักจะไม่นำเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย ทำให้การทุจริตเกิดขึ้นอย่างง่ายดาย (2) ค่านิยมของสังคมไทย ยังให้การยอมรับผู้มีฐานะดีแม้จะทราบว่าร่ำรวยมาอย่างไม่ถูกต้องก็ตาม ซึ่งปรากฏจากการสำรวจความคิดเห็นขององค์กรต่าง ๆ ทำให้เป็นแบบอย่างที่ยาวนานไปปฏิบัติ ยิ่งทำให้สังคมไทยขาดความเข้มแข็งในการที่จะจัดการกับปัญหาการทุจริต (3) การดำเนินการลงโทษผู้ที่ทุจริตยังไม่รวดเร็ว เนื่องจากต้องดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม ทำให้สังคมไทยไม่ค่อยเห็นการลงโทษผู้ทุจริตอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้ที่จะทุจริตไม่ค่อยเกรงกลัวการที่จะทุจริต การป้องกันจึงทำได้ไม่เต็มที่นัก และ (4) การป้องกันการทุจริตเป็นการดำเนินการที่ต้องใช้ระยะเวลา เพราะเป็นการปรับเปลี่ยนแนว ความคิดของคน และอาจไม่ได้ผลมากนัก เนื่องจากต้องต่อสู้กับผลประโยชน์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายประชาสังคมเพื่อป้องกันการทุจริตในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์
2. เพื่อสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายประชาสังคมเพื่อป้องกันการทุจริตในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์
3. เพื่อศึกษาและทดลองใช้หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายประชาสังคมเพื่อป้องกันการทุจริตในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยเปรียบเทียบความรู้ เจตคติและพฤติกรรมการป้องกันการทุจริต ก่อนและหลังใช้รูปแบบการพัฒนาผู้นำเครือข่ายประชาสังคม
4. นำผลการศึกษาวิจัยที่ได้ไปใช้ในการป้องกันการทุจริตในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์และประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกันต่อไป

สมมติฐานการวิจัย

ผู้นำเครือข่ายประชาสังคมที่เข้ารับการฝึกอบรม โดยใช้รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายประชาสังคม มีความรู้ เจตคติ และทักษะการปฏิบัติในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยรวมหลังการฝึกอบรมเพิ่มขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

- การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้
ขอบเขตด้านประชากรและพื้นที่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่

1. ประชากรที่ศึกษาและสำรวจหาความจำเป็นในการสร้างหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายประชาสังคมในกลุ่มจังหวัดในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ได้แก่ ผู้นำเครือข่ายป.ป.ช.ภาคประชาสังคมในจังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคามและกาฬสินธุ์ จังหวัดละ 60 คน รวม 240 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำเครือข่ายป.ป.ช.ภาคประชาสังคมในจังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคามและกาฬสินธุ์ จังหวัดละ 15 คน รวม 60 คน ได้มาโดยเจาะจง

3. พื้นที่ทดลอง ได้แก่ เครือข่ายป.ป.ช.ภาคประชาสังคมจังหวัดมหาสารคาม

ขอบเขตด้านเนื้อหา หลักสูตรการฝึกอบรม ประกอบด้วยเนื้อหาต่าง ๆ 5 ด้านคือ

1. ความรู้และทักษะเกี่ยวกับภาวะผู้นำ
2. ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการพัฒนาทีมงานและเครือข่าย
3. ความรู้เกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน
4. ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
5. ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายประชาสังคมจังหวัดมหาสารคาม เกี่ยวกับความรู้ด้านภาวะผู้นำ ความรู้และทักษะด้านการพัฒนาทีมงานและเครือข่าย ความรู้เกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของผู้นำเครือข่ายประชาสังคมในกลุ่มจังหวัดในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายประชาสังคมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ผู้วิจัยวางลำดับการวิจัยออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

1. การวิจัยระยะที่ 1 การหาความจำเป็น และการกำหนดวัตถุประสงค์ของการสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายประชาสังคมเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยการจัดประชุมเสวนาแลกเปลี่ยนและสำรวจความคิดเห็นผู้นำเครือข่ายป.ป.ช.ภาคประชาสังคมในจังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคามและกาฬสินธุ์ จังหวัดละ 60 คน รวม 240 คน ดำเนินการระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2560- 31 มกราคม 2561 (เวลา 2 เดือน)

2. การวิจัยระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายประชาสังคมเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต ดำเนินการระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ - 31 มีนาคม 2561 (เวลา 2 เดือน)

3. การวิจัยระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายประชาสังคมเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยใช้กระบวนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ กับผู้นำเครือข่าย จำนวน 60 คน ดำเนินการระหว่างวันที่ 1 เมษายน - 31 กรกฎาคม 2561 (เวลา 4 เดือน)

4. การวิจัยระยะที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายประชาสังคมเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดย ดำเนินการระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม - 31 กันยายน 2561 (2 เดือน)

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการสร้างหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายประชาสังคมเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต ดำเนินการระหว่าง วันที่ 1 ธันวาคม 2560 – 30 กันยายน 2561 ใช้เวลา 10 เดือน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจความจำเป็นในการสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายประชาสังคมเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต ดำเนินการระหว่างวันที่ 1- ธ.ค.60 -31ม.ค.61 ใช้เวลา 2 เดือน โดยการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต จัดเวทีประชุมสัมมนาผู้นำกลุ่มเครือข่ายประชาสังคมในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อระดมความคิดเห็นและสำรวจข้อมูลความต้องการพัฒนาศักยภาพผู้นำองค์กรเครือข่ายประชาสังคม ซึ่งได้ข้อสรุปว่า รูปแบบการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้ได้ผลอย่างยั่งยืน จะต้องมีการพัฒนาองค์กรให้เข้มแข็งด้วยกระบวนการฝึกอบรมผู้นำให้มีความรู้ เจตคติ และมีทักษะเชี่ยวชาญในพฤติกรรม 5 ด้านที่จำเป็น คือ 1) ด้านความรู้และทักษะเกี่ยวกับภาวะผู้นำ 2) ด้านความรู้และทักษะเกี่ยวกับ การพัฒนาทีมงานและเครือข่าย 3) ด้านความรู้เกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน 4) ด้านความรู้เกี่ยวกับ การป้องกันและปราบปรามการทุจริต และ 5) ด้านความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมผู้นำเครือข่ายประชาสังคมเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต ดำเนินการระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ - 31 มีนาคม 2018 ใช้เวลา 2 เดือน ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ การร่างหลักสูตรและการปรับปรุงร่างหลักสูตรก่อนนำไปใช้จริงและการประเมินโครงสร้างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งพบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตรโดยรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$ $SD. = 0.09$)

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ดำเนินการระหว่างวันที่ 1 เมษายน - 31 กรกฎาคม 2018 ใช้เวลา 4 เดือน กระบวนการฝึกอบรมและปฏิบัติการจริงกับผู้นำเครือข่ายประชาสังคมเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตจังหวัดละ 30 คน รวม 120 คน จำนวน 10 ครั้ง โดยใช้เอกสาร 3 ชุดคือ 1) หลักสูตรการฝึกอบรม 2) ชุดกิจกรรมและสาระความรู้ และ 3) คู่มือวิทยากร

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพผู้นำ เครือข่ายประชาสังคมเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต ดำเนินการระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม - 31 กันยายน 2561 ใช้เวลา 2 เดือน ประกอบด้วย การจัดเวทีประชุมสัมมนา ผู้เชี่ยวชาญ ปรชาษฐ์ท้องถิ่น ผู้นำองค์กรประชาสังคมในภาคอีสาน จำนวน 100 คน จำนวน 1 ครั้ง เพื่อสรุปผลการวิจัย เพื่อเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับองค์กรชุมชน รวมทั้งการสรุปบทเรียน/ถอดบทเรียน/ถอดองค์ความรู้ (Lesson Learned) ด้วยวิธีการแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้ Retrospect (ทำหลังจากเสร็จสิ้นทุกกิจกรรมแล้ว) ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาการทำงานร่วมกันให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนา โดยใช้ชุดกิจกรรมและสาระความรู้ จำนวน 5 หน่วย มีประสิทธิผล ดังนี้

2.1 ภาควิชาความรู้ความเข้าใจ ผู้นำองค์กรประชาสังคมมีคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำเพื่อส่งเสริมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอยู่ในระดับสูง และความรู้ความเข้าใจในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หลังการฝึกอบรมเพิ่มขึ้น (p -value < .01)

2.2 ภาควิชาความรู้สึก ผู้นำองค์กรประชาสังคมมีเจตคติต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยรวม หลังการฝึกอบรมเพิ่มขึ้น (p -value < 0.05)

2.3 ภาควิชาปฏิบัติ ผู้นำองค์กรประชาสังคมมีพฤติกรรมและทักษะการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยรวมหลังการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นจากก่อนฝึกอบรม (p -value < 0.001)

ผลการวิจัยเชิงประจักษ์

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพหรือเชิงประจักษ์เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย ซึ่งได้ข้อสรุปดังนี้

1. ผู้นำองค์กรประชาสังคมที่เข้ารับการฝึกอบรมมีภาวะผู้นำสูงขึ้น เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้นำต้นแบบในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ระดับชาติและระดับโลก เช่น ทองหล่อ ต้นเสด็จ อดีตแกนนำป่าชุมชนโคกหินลาดที่เสียชีวิต ครูสว่าง หาญบาง ครูประเวียร บุญหนัก สืบ นาคะเสถียร พระประจักษ์ สุกตโต ดร.ปรีดี พนมยงค์ พุทธทาสภิกขุ มหาตมะ คานธี พระเจ้าอโศก มหาราช และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้งนี้เนื่องจากได้มีการให้ความรู้และศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับผู้นำเหล่านี้อย่างกว้างขวาง

2. ผู้นำองค์กรประชาสังคมที่เข้ารับการฝึกอบรม มีความรู้ความเข้าใจในเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเป็นระบบมากขึ้น สามารถบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่เดิมเข้ากับองค์ความรู้สมัยใหม่ได้เป็นอย่างดี สามารถพัฒนาเจตคติที่ดีในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ให้สูงขึ้นจนกลายเป็นอุดมการณ์ มีพฤติกรรมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต สูงขึ้นจนมีทักษะและความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติ

3. ผู้นำองค์กรประชาสังคมที่เข้ารับการฝึกอบรม มีความรู้ความเข้าใจมีความสามารถ ในการพัฒนาทีมงานและเครือข่าย มีความรู้ความสามารถ มีอุดมการณ์ และมีพฤติกรรมในด้านประชาธิปไตย และธรรมาภิบาล โดยได้ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจัดตั้ง “เครือข่ายประชาชนป้องกัน และปราบปรามการทุจริต”

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. หลักสูตรการพัฒนาการพัฒนาผู้นำ เครือข่ายประชาสังคมเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจความจำเป็นในการสร้างรูปแบบโดยการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการสำรวจข้อมูลความต้องการฝึกอบรมฯ ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย

2 ขั้นตอน คือ การร่างหลักสูตรฝึกอบรมและการปรับปรุงร่างหลักสูตรก่อนนำไปใช้จริง และการประเมินโครงสร้างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร เช่นเดียวกับการศึกษาของ Phasit Chanabun (2000) ; Thipawan Nuamthong (2003) ; Sathien Paenlue (2007 : 123-124) ; Worawut Jerasujarittum (2010 : 163-165) ซึ่งพบว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การร่างหลักสูตรฝึกอบรม 3) การประเมินโครงสร้างหลักสูตร 4) การทดลองใช้และการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม และ 5) การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมต้องประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญดังนี้ 1) การวิเคราะห์งานที่ต้องการเรียนรู้ เป็นภารกิจสำคัญของการสร้างหลักสูตรผลกรวิเคราะห์งานจะบอกกรอบแนวคิดของหลักสูตรว่าเนื้อหาที่จำเป็น และความเหมาะสมกับความต้องการฝึกอบรมคืออะไร เนื้อหาของหลักสูตรประกอบด้วยสิ่งใด ผู้สร้างหลักสูตรจะต้องเริ่มด้วยการประเมินความต้องการฝึกอบรม Somchart Kitjayunyong (2001 : 45) ; Sa-ngad Utthranan (1989 : 38) และ Kullaya Tuntiphachaiwa (1994 : 57-91) ด้วยการนำข้อมูลความจำเป็นในการฝึกอบรมมาศึกษาสภาพการทำงานของกลุ่มผู้อบรม สอบถาม สัมภาษณ์หรือจัดเวที แล้ววิเคราะห์ความจำเป็น 3 ประเด็น คือ ปัญหาที่ต้องการให้มีการฝึกอบรมคืออะไร สาเหตุของปัญหาสามารถแก้ไขได้ด้วยการฝึกอบรมหรือไม่ และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่องานและหน่วยงานเป็นอย่างไร 2) การเลือกรูปแบบการฝึกอบรม รูปแบบการฝึกอบรมที่ได้ประโยชน์ต่อเป้าหมายของโครงการฝึกอบรมต้องตรงกับจุดประสงค์ที่จำเป็นของการฝึกอบรม ตรงกับลักษณะและงานของของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ให้ความมั่นใจแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมว่า เมื่อผ่านการฝึกอบรมแล้ว สามารถเรียนรู้และนำไปใช้ได้จริง ซึ่งอาจจะเน้นวิชาการ เน้นประสบการณ์ เน้นการแก้ปัญหา เน้นสมรรถนะ เน้นเทคโนโลยี หรือเน้นการวิจัย โดยมีหลักการ คือ รูปแบบการฝึกอบรมต้องสอดคล้องหรือตรงกับความต้องการของหน่วยงาน สามารถแก้ปัญหาการทำงานได้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ต้องเป็นประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม การเลือกกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับ ผู้เข้ารับการฝึกอบรม กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นต้องจูงใจ สร้างเสริมการเรียนรู้ ความคิดและการแสดงออกที่สามารถช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ใหม่ในระดับที่สามารถให้ความกระจ่างชัดให้กับผู้อบรม สื่อการเรียนการสอนจะต้องเหมาะสม ทั้งนี้รวมถึงสถานที่ศึกษาคุณงานที่ต้องกำหนดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม และการประเมินผลการเรียนรู้ต้องประเมินทั้ง 3 ระยะ คือ ประเมินก่อนฝึกอบรม ระหว่างฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม (Sathien Paenlue. 2007 : 74)

2. ผู้นำองค์กรประชาสังคมมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำ อยู่ในระดับสูงและความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำ หลังการฝึกอบรมเพิ่มขึ้น (p -value < .01) สอดคล้องกับข้อค้นพบของชนะบุญ (2000) ; Thidarat Supharb (2005) ; คอร์เนล (Cornell, 2007 : Abstract) ; Worawut Jerasujarittum (2010 : 163-165) และ Srisuda Mana (2004) ซึ่งพบว่า หลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรมแล้ว ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการฝึกอบรมเป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะหรือความชำนาญเกิดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับภาระงานที่ได้รับรวมถึงก่อให้เกิดเจตคติ ความตระหนักที่ดีต่อการปฏิบัติงาน (Chaiyong Promwong. 1994 : 7) อันจะส่งผล

ให้บุคลากรแต่ละคนมีความสามารถเฉพาะตัวสูงขึ้น มีประสิทธิภาพในการทำงานส่งผลให้งานมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น (Silberman. 1998 : 1) เพราะว่าการป้องกันและปราบปรามการทุจริตต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ การสร้างองค์กรเครือข่ายให้เข้มแข็ง ผู้นำองค์กรและเครือข่ายที่มีศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Auychai Watha and Others. 2011 : 6 – 10 ; Phanudech Phattanatham. 2003 : 77) ที่ว่า เครือข่าย ป.ป.ช. ยังมีจุดที่ต้องพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพในเรื่ององค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตในด้านความรู้และการปฏิบัติ ทำให้เครือข่ายขาดความเข้มแข็งในการดำเนินกิจกรรมป้องกันการทุจริต สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จึงเห็นควรดำเนินการยกระดับความรู้ความเข้าใจของแกนนำและสมาชิกเครือข่ายในการต่อสู้กับปัญหาการทุจริต และการบริหารเครือข่ายให้สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมการป้องกันการทุจริตให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ด้วยการสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่าย ป.ป.ช. โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยการฝึกอบรมสัมมนา เพิ่มเติมความรู้ใหม่ ๆ ดังนั้น การจัดทำหลักสูตรกระบวนการสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายประชาชน ป้องกันและปราบปรามการทุจริตสำหรับวิทยากรนำไปใช้ฝึกอบรมสัมมนาแกนนำและเครือข่าย จะต้องประกอบด้วยเนื้อหาสาระ สำคัญคือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของ ป.ป.ช. และ ป.ป.ช. จังหวัดในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต บทบาท หน้าที่ และภารกิจ ของเครือข่าย ป.ป.ช. การบริหารจัดการเครือข่าย การเสริมสร้างเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพ บทบาท หน้าที่ และภารกิจของเครือข่าย ป.ป.ช. คุณสมบัติของแกนนำเครือข่าย ป.ป.ช. และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิค วิธีปฏิบัติ ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายประชาสังคมเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักการพื้นฐานในการจัดฝึกอบรมเพื่อให้ผู้ใหญ่เรียนรู้ได้ตีมาเป็นกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ (Vella. 1994 : 3-22) โดยเน้นขั้นตอนการวิเคราะห์ความต้องการและความจำเป็น สร้างบรรยากาศแห่งความปลอดภัย ซึ่งได้แก่ ความไว้วางใจในสมรรถภาพของโปรแกรมและผู้ฝึกอบรม ความเชื่อมั่นในความเป็นไปได้ของวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้การยินยอมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ความเชื่อมั่นในผลลัพธ์ของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ง่ายชัดเจน มีความสัมพันธ์กับงานที่ทำและเชื่อมั่นในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม มีตรสัมพันธที่ตระหว่างผู้ฝึกอบรมกับผู้เรียนด้านการเรียนรู้และพัฒนาบุคคล ด้วยวิธีการแสวงหาและความกระตือรือร้น ให้ความสนใจอย่างระมัดระวังต่อการจัดลำดับเนื้อหาเพื่อการเรียนรู้และการเสริมแรงที่เหมาะสม ทั้งโปรแกรมการเรียนรู้ทางด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ และทั้งการเสริม แรง เพื่อให้เกิดการกระทำซ้ำทางด้านความรู้ความจริงทักษะและเจตคติอย่างหลากหลายมีความ สัมพันธ์กันและมีความน่าสนใจ สร้างการปฏิบัติการและมีผลสะท้อนกลับที่รวมอยู่ด้วยกันภายใน เป็นการเรียนรู้ด้วยการกระทำเพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะและเจตคติ ให้เกิดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ ได้แก่ การกระทำ การสะท้อนกลับ การตัดสินใจ การเปลี่ยนแปลง และการปฏิบัติสิ่งใหม่ การยอมรับผู้เรียนในฐานะสิ่งที่ต้องเรียนรู้ หมายถึง การเรียนรู้ซึ่งกันและกันให้เกิดการตัดสินใจ ยึดผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นสำคัญ วิทยากรเป็นผู้อำนวยความสะดวก ยึดมั่นการพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านความรู้หรือความคิด เจตคติ หรือความรู้สึกและทักษะต่างๆ หรือการกระทำ สร้างการเรียนรู้อย่างฉับพลันให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านความรู้ เจตคติและทักษะ สร้างบทบาทที่ชัดเจนและบทบาทของการพัฒนา ทั้งทางด้านการสื่อสารระหว่างผู้รับการอบรมกับวิทยากร การเรียนรู้ร่วมกันด้วยการทำงานเป็นกลุ่มโดยจัดให้เป็นกลุ่มที่เล็กจำนวนหลายกลุ่ม ให้เกิดการช่วยเหลือกัน

และกัน เกิดความรู้สึกปลอดภัยเป็นลักษณะเพื่อนช่วยเหลือเพื่อน ความผูกพันระหว่างผู้เรียนกับสิ่งที่ได้เรียน ทั้งภาระการเรียนรู้ ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความผูกพันและสามารถประเมินและตรวจสอบได้ เป็นการสร้างความชัดเจนว่าสิ่งที่จัดให้เกิดการเรียนรู้สิ่งทีควรได้รับการสร้างให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะที่ได้รับการพัฒนาและอื่น ๆ

นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้เลือกวิธีการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การฝึกอบรม อาจเลือกจากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และเหมาะกับการเพิ่มพูนความรู้ (Wibun Bunyatharokul. 2002 : 85-88) ได้แก่ การบรรยายและการสอนเพื่อให้ข้อมูลใหม่และการปรับเปลี่ยนทัศนคติ การอภิปรายโดยคณะผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ข้อมูลใหม่จากหลายมุมมอง การปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยม การอภิปรายกลุ่มเพื่อให้ข้อมูลใหม่ การปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยม และการแก้ปัญหาพร้อมกัน การศึกษาดูงาน การได้เห็นหลักการหรือทฤษฎีมาปรับใช้ในการปฏิบัติงาน การให้ทำโครงการ การผสมผสานความรู้เพื่อการแก้ปัญหา บริหารโครงการและการก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การใช้เทปวีดิทัศน์หรือภาพยนตร์ เพื่อให้ข้อมูลใหม่ที่ไม่สามารถมองเห็นได้โดยทั่วไป และการปรับเปลี่ยนทัศนคติและการพัฒนาตนเอง

3. เจตคติต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยรวมหลังการฝึกอบรมเพิ่มขึ้น (p -value < 0.05) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Rattikorn Jongphisarn (2000 : 101) ; Srisuda Mana (2004) ; Naruemon Maneengarm (2004) ; Adisak Theerakaew (2005) ; Watcharakorn Phuenchot (2006) ; Worawut Jerasujaritum (2010 : 163-165) ; Volk and Cheak. 2003) ; และ Cornell, 2007) ซึ่งพบว่า ประชาชนมีเจตคติและความตระหนักต่อการปฏิบัติงาน หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาใหญ่ของชาติ องค์กรใดองค์กรหนึ่งจะแบกรับไว้ได้ อีกทั้งเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนในสังคม การแก้ไขปัญหาให้ได้ผลและยั่งยืนนั้น จำเป็นจะต้องดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการ ครอบคลุมทุกประเด็นปัญหาและทุกกลุ่มในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่และได้รับผลกระทบมากที่สุด (Office of the National Anti-Corruption Commission. 2010 : 111) นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้เลือกพัฒนาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การฝึกอบรม และวิธีที่เหมาะสมกับการปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยม (Wibun Bunyatharokul. 2002 : 85-88) ได้แก่ การสื่อสารกับผู้อื่น การปรับทัศนคติค่านิยมและการสร้างความมั่นใจ การระดมความคิด การค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหา การให้ข้อมูลใหม่

นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้เลือกวิธีการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การฝึกอบรม อาจเลือกจากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และวิธีที่เหมาะสมกับการปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยม (Wibun Bunyatharokul. 2002 : 85-88) ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ การสื่อสารกับผู้อื่น การรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น การปรับทัศนคติ ค่านิยมและการสร้างความมั่นใจ การระดมความคิด การคิดอย่างสร้างสรรค์ การค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหา และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การอภิปรายกลุ่ม การให้ข้อมูลใหม่ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ ทักษะในการฟังและการแก้ปัญหาพร้อมกัน การอภิปรายกลุ่มย่อย การพัฒนาการเรียนรู้และการกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน การระดมการแก้ปัญหา และการศึกษาคณิน ทักษะในการค้นหาสาเหตุและการแก้ปัญหา การตัดสินใจและทักษะในการฟัง

4. พฤติกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยรวมหลังการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นจากก่อนฝึกอบรม (p -value < 0.001) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sitthipol Klangmae (2003 : 155) ; Cornell. 2007) ; Volk and Cheak. 2003) : 101) ; Thidarat Supharb (2005 : 137) และ Worawut Jerasujarittum (2010 : 163-165) ซึ่งพบว่า ผู้นำองค์กรประชาสังคมมีพฤติกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม (p -value < .001)

การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายองค์กรประชาสังคม ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เน้นการพัฒนาทักษะและพฤติกรรม โดยจัดให้มีวิธีที่เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะ เช่น การสาธิต การสอนการปฏิบัติงานและการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงาน การสอนงาน การให้ความรู้ใหม่ในการปฏิบัติงาน การปรับพฤติกรรมในการทำงานและการเรียนรู้ในวิชาที่มีลักษณะ เฉพาะ การศึกษากรณีศึกษาในการค้นหาสาเหตุและการแก้ปัญหา การตัดสินใจและทักษะในการฟัง การทำโครงการ ทักษะการผสมผสานความรู้เพื่อแก้ปัญหา การบริหารโครงการ ความคิดสร้างสรรค์และการสร้างสถานการณ์จำลอง การวางแผน การจัดการและการแก้ปัญหา (Wibun Bunyatharokul. 2002 : 85-88)) นอกจากนั้นอาจเป็นเพราะว่า การป้องกันและปราบปรามการทุจริตต้องอาศัยปัจจัยหลายประการทั้งการสร้างองค์กรเครือข่ายให้เข้มแข็ง ผู้นำองค์กรมีศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chanchai Arjinsamajarn (2001) ที่สรุปว่า มนุษย์จำเป็นต้องอยู่ในสังคม จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันไม่อาจจะอยู่อย่างโดดเดี่ยวตามลำพังได้ การทำงานร่วมกันเป็นทีมทำให้มนุษย์มีโอกาสที่จะได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับคนอื่น การทำงานเป็นทีมจะทำให้เกิดผลของงานดีกว่าการทำงานเป็นรายบุคคล

ข้อเสนอแนะ

จากการประเมินผลการวิจัยโดยการจัดเวทีประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ผู้เชี่ยวชาญ ประชาชน ท้องถิ่น ผู้นำองค์กรประชาสังคม และผู้นำเครือข่ายประชาสังคม ได้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

1.1 เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในระหว่างการศึกษาวิจัยควรมีการฝึกปฏิบัติให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มทักษะและความเชี่ยวชาญ อาทิ ด้านการพัฒนาบุคลิกภาพและภาวะผู้นำ ด้านศิลปะการพูดในที่สาธารณะ รวมทั้งความรู้ด้านระเบียบกฎหมายที่จำเป็นในชีวิตประจำวันและกฎหมายเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน

1.2 ในระหว่างการศึกษาวิจัยควรใช้สื่อให้หลากหลายรูปแบบ เอกสารคู่มือที่ใช้ประกอบการฝึกอบรมควรคำนึงถึงความชัดเจน ขนาดตัวอักษร ภาพประกอบและการใช้ภาษาต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับผู้เข้ารับการศึกษาซึ่งส่วนมาก เป็นผู้ใหญ่

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบระหว่างผู้นำตามธรรมชาติหรือผู้นำองค์กรประชาสังคม กับผู้นำภาคราชการหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ร่วมกัน

2.2 ควรมีการวิจัยต่อยอดขยายผลรูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายประชาสังคม เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้ลึกซึ้ง โดยแยกย่อยวิจัยแต่ละด้านจากเนื้อหาสาระทั้ง 5 ด้าน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อผู้นำองค์กรประชาสังคมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Adisak Theerakaew. (2005). *The use of environmental education to prevent danger from heavy metal poisoning*. Master of Science Thesis. Bangkok : Phranakhon Rajabhat University. [in Thai].
- Auychai Watha and Others. (2011). *Program for strengthening the public network to prevent and suppress corruption*. Bangkok : Office of the National Anti-Corruption Commission. [in Thai].
- Chaiyong Promwong. (1994). "Teaching Set Performance Test". *Teaching materials, Technology and Communication Studies, Unit 1 - 5*. Bangkok : Sukhothai Thammathirat Open University. [in Thai].
- Chanchai Arjinsamajarn. (2001). *Team Management Skills*. Bangkok : Expert Company Limited. [in Thai].
- Comell, Joanna A., (2007). *Creating Environmental Stewardship : Evidence from a Community-Base Adult Education Program*. Ph.D. Dissertation, George Mason University.
- Kullaya Tuntiphalachiwa (1994) *Psychological teaching : the use of kindergarten lesson plans*. Bangkok : Faculty of Education, Srinakharinwirot University. [in Thai].
- Naruemon Maneengarm. (2004). *A development of a program to promote an energy saving mind through service learning concept for prathom sukxa six students*. Bangkok : MA. Thesis, Chulalongkorn University. [in Thai].
- Office of the National Anti-Corruption Commission. (2008). *National Strategy on Prevention and Suppression of Corruption*. Bangkok : Office of the National Anti-Corruption Commission. [in Thai].
- Office of the National Anti-Corruption Commission. (2010). *Guide and guidelines for promoting the public network to prevent corruption*. Bangkok : Office of the National Anti-Corruption Commission. [in Thai].
- Phanudech Phattanatham. (2003). *The commission of Counter Corruption : A Case Study of Countering the Corruption of Thai Political Appointees*. Master of Science Thesis. Bangkok : Chulalongkorn University. [in Thai].
- Phasit Chanabun. (2000). *The Development of an Environmental Education Training Model on the Community Wastewater Management for the Community Committee in Khonkhaen Municipality*. Master of Education Thesis (Environmental education) Mahidol University. [in Thai].
- Rattikorn Jongphisarn. (2000). *The effect of transformational leadership training on Kasetsart University students leaders*. Doctor of Science Thesis Bangkok : Srinakharinwirot University Prasarnmit. [in Thai].

- Sa-ngad Utthranan. (1989). *Basic and principles of curriculum development*. Bangkok : Mit Siam Printing House. [in Thai].
- Sathien Paenlue. (2007). *The development of training program enhancing leadership for Pince of Songkla University student leasers*. Bangkok : Master of Education Thesis (Higher education), Srinakharinwirot University. [in Thai].
- Sathien Wiriyaphannaphongsa. (2010). "Increase fraud every day" *Kom Chad Luek Newspaper*. Vol. 9 October 2010. [in Thai].
- Silberman, Mel. (1998). *Active Training : A Hand Booh of Thechniques, designs, Case Example, and Tips*. 2nd edition. California : Jossey-Base Pfeiffer.
- Sitthipol Klangmae. (2003) *Creating awareness of forest fire prevention by process of Environmental Education : Case study of People raising cattle in Khao Phu Luang National Forest Reserve, Raroeng Subdistrict, Wang Nam Khiao District*. Bangkok : Rajabhat Institute Phranakhon. [in Thai].
- Somchart Kitjayunyong. 2001. *Service team development*. Bangkok : Expernet. [in Thai].
- Srisuda Mana. (2004). *Environmental education process, waste disposal of Phlapphla Narai Municipality, Muang District, Chanthaburi Province*. Bangkok : Master of Science thesis. Kasetsart University. [in Thai].
- Thidarat Supharb. (2005). *Awareness of environmental conservation of people in Bang Sai District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province*. Master of Arts Thesis : Kasetsart University. [in Thai].
- Thipawan Nuamthong. (2003). *DEVELOPMENT OF ENVIRONMENTAL EDUCATION TRAINING COURSE FOR REDUCING RISK BEHAVIOR FROM HOSPITAL WASTES ANGTHONG PROVINCE*. M.Ed. Thesis : Mahidol University. [in Thai].
- Vella, Jane. (1994). *Training Though Dialougue*. Sanfrncisco : Jossey-Base,
- Volk, Trudi L and Cheak, Marie J. (2003). "The Effects of an Environmental Education Program on Students, Parents, and Community". *The Journal of Environmental Education*, 34 (3). [in Thai].
- Watcharakorn Phuenchot. (2006). *Training kit development on the topic of Mangrove forest for students in grade 3 student*. M.Ed. Thesis, Srinakharinwirot University, Prasarnmit. [in Thai].
- Wibun Bunyatharokul. (2002). *Instructor's Guide and Training Manager*. Bangkok : Sutthakarn Pim, checkpoint. [in Thai].
- Worawut Jerasujarittum. (2010). *A Development of Enrichment Curriculum to Promote Youth Leadership Skills in Catholic Vocational Schools*. Dissertation, Ed.D. (Educational Administration). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. [in Thai].